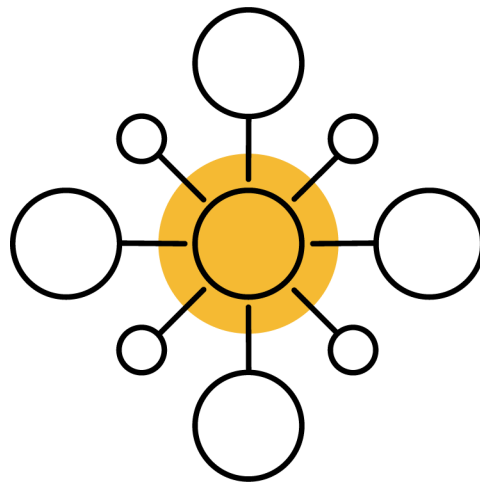

Koncernstab Regional Utveckling
Västra Götalandsregionen

Västra Götalandsregionens

Program Knyta samman Västra Götaland 2022–2025

Innehåll

Inledning och sammanfattning	3
Västra Götalandsregionen program för hållbar omställning.....	4
Förutsättningar och utmaningar för att knyta samman Västra Götaland	6
Insatsområden och genomförande	7
Insatsområde 1: Stärkta relationer nationellt och internationellt inom transport och infrastruktur	8
Insatsområde 2: Utveckla transporteffektiv regional infrastruktur och öka andelen hållbart resande	10
Genomförande av Trafikförsörjningsprogram - Hållbara resor i Västra Götaland.....	10
Genomförande av Regional transportinfrastrukturplan.....	11
Insatsområde 3: Förbättra tillgången till bredband, laddinfrastruktur och förnybar elproduktion	13
Skapa förutsättningar för bredband	13
Skapa förutsättningar för laddinfrastruktur	14
Skapa förutsättningar för att lokalisera förnybar elproduktion	16
Insatsområde 4: Samverka inom regional fysisk planering	17
Insatsområde 5: Förbättra förutsättningarna för attraktiv platsutveckling.....	18
Kraftsamling inom fyra utpekade områden 2021–2024	20
Vägledande principer	22
Uppföljning och utvärdering	22

Diarienummer: RUN 2021-00352, MN 2021-00183, KUN 2021–00427, KTN 2021-00157, BMR: RS 2021-05584, BFSH: RS 2021-05585

Regionutvecklingsnämnden (RUN) är huvudansvarig för programmets genomförande och uppföljning, men genomförandet sker i nära samverkan med miljönämnden (MN), kulturnämnden (KUN) och kollektivtrafiknämnden (KTN) utifrån respektive nämnds uppdrag och prioriteringar. Även beredningen för folkhälsa och social hållbarhet (BFSH) respektive beredningen för mänskliga rättigheter (BMR) bidrar till genomförandet utifrån sina uppdrag från regionstyrelsen.

Inledning och sammanfattning

Västra Götalands omställning till ett hållbart och konkurrenskraftigt samhälle är beroende av vår gemensamma förmåga att knyta samman länets olika delar och säkerställa invånarnas tillgång till attraktiva livsmiljöer, utbildning, arbete och samhällsservice.

Att knyta samman Västra Götaland handlar om att öka närheten mellan olika delar av länet, med grannregioner, övriga Sverige och andra länder. Att göra det möjligt för människor och företag att nå varandra och ha ett utbyte med omvärlden. Knyta samman handlar också om hur människors liv och vanor påverkar och påverkas av hur omgivningen är utformad. Genom god fysisk och digital tillgänglighet till kommersiell och offentlig service samt attraktiva livsmiljöer skapas förutsättningar för människor och företag att vistas, verka och växa i alla delar av länet. Att knyta samman Västra Götaland berör också behovet av utvecklad samplanering i samhällsplaneringen och att ta hänsyn till behov och förutsättningar för elproduktion och eldistribution.

Programmet Knyta samman Västra Götaland beskriver Västra Götalandsregionens inriktning och prioriteringar för att bidra till en hållbar och förbättrad tillgänglighet och ett transporteffektivt samhälle där nödvändiga transporter samordnas och koordineras med övrig samhällsplanering. Det är ett av fyra program för genomförande av den regionala utvecklingsstrategin för Västra Götaland 2021-2030.

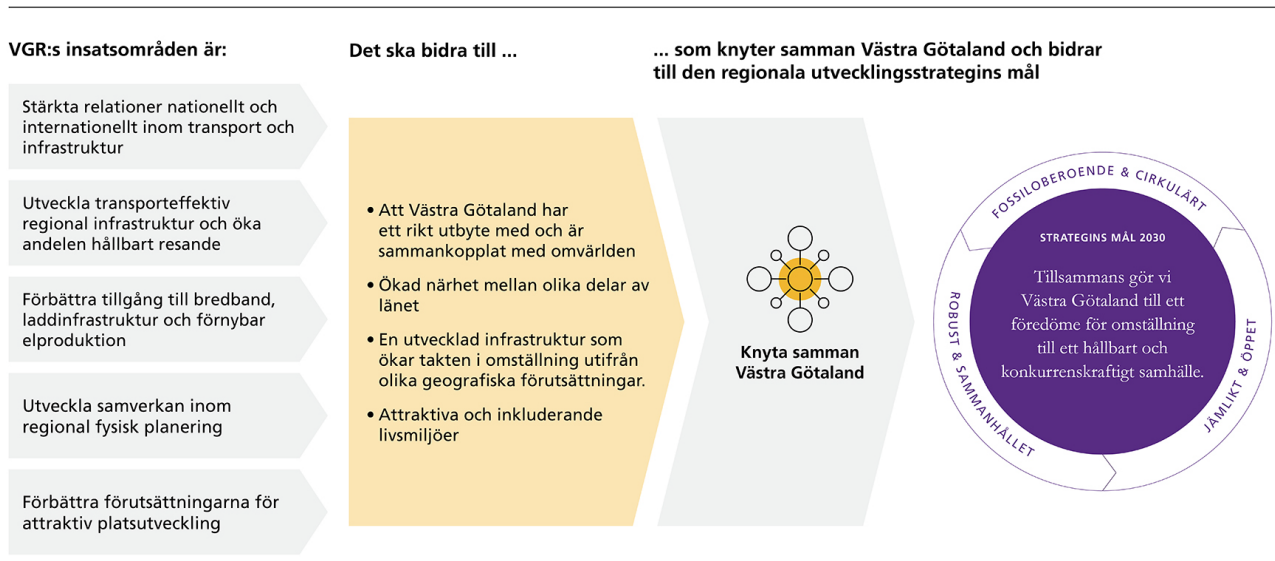
Programmet omfattar insatser som bygger på samverkan för att lösa aktuella samhällsutmaningar. För att ställa om behöver vi vara många som driver på utvecklingen åt samma håll. Vi har alla olika mandat och resurser till vårt förfogande men ansvaret är delat. Tillsammans behöver vi våga satsa på nya idéer och prova det utforskade, samtidigt som vi behöver lära, skala upp och implementera det som fungerar. Vi behöver ha mod att ifrågasätta det invanda och beredskap att hantera det oväntade.

Programmet pekar ut fem insatsområden där Västra Götalandsregionen har mandat och resurser att göra skillnad:

1. Stärkta relationer nationellt och internationellt inom transport och infrastruktur
2. Utveckla transporteffektiv regional infrastruktur och öka andelen hållbart resande
3. Förbättra tillgången till bredband, laddinfrastruktur och förnybar elproduktion
4. Utveckla samverkan inom regional fysisk planering
5. Förbättra förutsättningarna för attraktiv platsutveckling

Insatsområdena ska bidra till:

- Att Västra Götaland har ett rikt utbyte med och är sammankopplat med omvärlden
- Ökad närhet mellan olika delar av länet
- En utvecklad infrastruktur som ökar takten i omställning utifrån olika geografiska förutsättningar.
- Attraktiva och inkluderande livsmiljöer

Figur 1. Figuren illustrerar programmets insatslogik, det vill säga de fem insatsområdena, vad de förväntas bidra till och hur det i sin tur bidrar till målet för regional utvecklingsstrategi (RUS) för Västra Götaland 2021-2030.

Västra Götalandsregionen program för hållbar omställning

Utifrån det regionala utvecklingsuppdraget är Västra Götalandsregionens roll att vara samordnande och drivande, ta initiativ och skapa förutsättningar för samverkan och gemensamma satsningar.

För att bidra till genomförandet av den regionala utvecklingsstrategin för Västra Götaland 2021–2030 har Västra Götalandsregionen antagit fyra program för hållbar omställning. Programmen bidrar till strategins mål: Tillsammans gör vi Västra Götaland till ett föredöme för omställningen till ett hållbart och konkurrenskraftigt samhälle. Ett Västra Götaland som ställer om är robust och sammanhållet, jämlikt och öppet samt fossiloberoende och cirkulärt.

Regionutvecklingsnämnden är huvudansvarig för programmets genomförande och uppföljning, men genomförandet sker i nära samverkan med miljönämnden, kulturnämnden och kollektivtrafiknämnden utifrån respektive nämnds uppdrag

och prioriteringar. Även beredningen för folkhälsa och social hållbarhet respektive beredningen för mänskliga rättigheter bidrar till genomförandet utifrån sina uppdrag från regionstyrelsen.

Figur 2. Den regionala utvecklingsstrategin för Västra Götaland 2021–2030 pekar ut riktningen för det gemensamma arbetet för Västra Götalands utveckling. Strategin består av ett mål, fyra långsiktiga prioriteringar och fyra tvärsektorieella kraftsamlingar.

Programmen samlar insatser som driver på omställningsarbetet inom strategins fyra långsiktiga prioriteringar för perioden 2022–2025. Dessa är:

- Programmet Stärka innovationskraften
- Programmet Bygga kompetens
- Programmet Öka inkluderingen
- Programmet Knyta samman Västra Götaland

Den regionala utvecklingsstrategin innehåller även fyra kraftsamlingar; *Elektrifiering*, *Digitalisering*, *Cirkulära affärsmodeller* och *Fullföljda studier*. Syftet med kraftsamlingarna är att höja förändringstakten och lägga extra fokus på stärkt samverkan och samordnat utvecklingsarbete inom dessa områden under fyra år (2021–2024). Västra Götalandsregionens bidrag till kraftsamlingarna sker via de fyra programmen för hållbar omställning.

Programmet Knyta samman Västra Götaland innehåller några insatsområden där Västra Götalandsregionen har ett särskilt mandat och för vilka det finns särskilda styrdokument - regionalt trafikförsörjningsprogram, regional

transportinfrastrukturplan och Kulturstrategi Västra Götaland. Dessa styrdokument är en del av genomförandet av programmet. Insatserna som görs genom alla programmen förstärker och kompletterar även arbetet som bedrivs inom samverkansplattformen Klimat 2030.

Förutsättningar och utmaningar för att knyta samman Västra Götaland

Västra Götalands storlek och diversitet är både en tillgång och utmaning. Storleken skapar en bredd av möjligheter, men innebär samtidigt en utmaning i att knyta samman geografien. Invånarna i Västra Götaland bor relativt utspritt över länets yta samtidigt som arbetsplatser och utbildningsinstitutioner ligger mer koncentrerat. Västra Götalands orsstruktur med många småorter med litet befolkningsunderlag är en utmaning för såväl kollektivtrafikförsörjning som för olika typer av serviceutbud. Västra Götaland brottas liksom Sverige i stort med en ojämn geografisk utveckling till nackdel för orter med längre pendlingsavstånd till lokala arbetsmarknader. I delar av länet får offentliga aktörerna allt svårare att säkra välfärdsuppdraget i och med bristande tillgänglighet, vikande service och attraktivitet.

Förutsättningarna för att resa hållbart är beroende av invånarnas geografiska tillgänglighet till olika platser. Länets olika förutsättningar skapar behov av olika typer av lösningar som är hållbara och resurseffektiva. Tillgång till bredband ger förutsättningar för digital tillgänglighet, att resor kan undvikas samt att arbete och service kan utföras på distans. Pendlingen är till stor del enkelriktad in mot regionens fem pendlingsnav, speciellt mot Göteborg, vilket skapar en obalans i trycket på befintlig transportinfrastruktur och kollektivtrafik. Behovet av investeringar i järnvägsnätet och kollektivtrafiken i Västra Götaland är stort. I takt med att kollektivtrafiken utökas påverkas även behovet av ytor för terminaler och större bytespunkter runt om i regionen, framför allt i Göteborg. Vägnätet behöver utvecklas för bättre trafiksäkerhet och tillgänglighet.

Västra Götaland har en framträdande roll som logistikcentrum och en strategisk position längs godstransportstråk som är viktiga ur ett europeiskt och nationellt perspektiv. I länet ligger också Göteborgs hamn och flera internationellt beroende företag. Godstransporterna på väg ökar. Hållbara transporter och en robust transportinfrastruktur, både nationellt och internationellt, med god tillgänglighet till terminaler och hamnar i Västra Götaland och nationellt behövs för Västra Götalands utveckling i stort och som logistikcentrum.

Transportsektorns utsläpp står tillsammans med industrisektorn för nästan 75 % av utsläppen av växthusgaser i Västra Götaland. Det är en utmaning för Västra Götaland att nå målet om att regionen ska vara fossiloberoende till 2030. Att åstadkomma en snabb elektrifiering är både en möjlighet för att begränsa

utsläppen och stärka konkurrenskraften inom båda dessa sektorer. Fordonssektorn satsar stort på att elektrifiera sin fordonsflotta, och tillsammans med en storskalig elektrifiering av industrin, kommer behovet av förnybar el att öka. På en strukturell nivå är det också en utmaning att ha en tillräcklig kapacitet i elnät och tillgång till fossilfri energi.

Olika typer av laddbara fordon kräver anpassade lösningar både vad det gäller laddinfrastruktur och placering av depåer och logistiknoder. Om nybilsförsäljningen av elfordon ökar kraftigt och inte utbyggnadstakten av laddinfrastruktur går i takt kommer det att bli brist på laddinfrastruktur.

Pandemin har påverkat resvanorna kraftigt och ännu är det för tidigt att se vilka effekter det kommer att få på resmönstren eller boendet. Mycket tyder på att vi kommer att se en ökad andel distansarbete framöver, även om det endast är cirka en tredjedel av arbetskraften, som utifrån typ av arbete, har denna möjlighet. Trots att Västra Götaland ligger bland de främsta regionerna i Sverige när det gäller utbyggd bredbandsinfrastruktur på landsbygden finns behov av ytterligare utbyggnader. Totalt i länet saknar drygt 10 % uppkoppling idag, på landsbygden är siffran 25%.

Samhällsförändringar har bidragit till negativ påverkan på miljön under lång tid. Den pågående klimatomställningen medför nya utmaningar och behov att fånga upp i planeringen. Planeringen av t ex transportsystemet påverkar både mängden klimatpåverkande utsläpp och förutsättningarna för biologisk mångfald genom förändrad markanvändning. För att uppnå beslutade miljömål måste potentialen att minska skadliga utsläpp användas. En annan utmaning är att det också behövs ekonomiska förutsättningar för att förbättra och stärka infrastrukturen och utveckla kollektivtrafiken.

Insatsområden och genomförande

I det följande beskrivs programmets fem insatsområden och inriktningen för Västra Götalandsregionens arbete under 2022-2025. I figur 2 visas en schematisk bild över programmets insatslogik i relation till den regionala utvecklingsstrategins mål.

Insatsområden:

1. Stärkta relationer nationellt och internationellt inom transport och infrastruktur
2. Utveckla transporteffektiv regional infrastruktur och öka andelen hållbart resande
3. Förbättra tillgången till bredband, laddinfrastruktur och förnybar elproduktion
4. Utveckla samverkan inom regional fysisk planering
5. Förbättra förutsättningarna för attraktiv platsutveckling

Programmets genomförande sker huvudsakligen genom:

- Framtagande av kunskaps- och analysunderlag

- Samverkan och nätverk
- Finansiering
- Kommunikation och påverkansarbete
- Planuppdrag

Insatsområde 1: Stärkta relationer nationellt och internationellt inom transport och infrastruktur

I takt med att Västra Götaland växer krävs en effektiv infrastruktur som knyter ihop oss bättre inom länet, nationellt och internationellt och som möjliggör hållbara resor mellan olika områden. Västra Götaland har ett strategiskt läge med närhet till flera intressanta marknader och ett globalt näringsliv. Det finns en stark potential för Västra Götaland att utveckla och stärka en grön megaregion från Hamburg till Oslo men det förutsätter goda och klimatvänliga förbindelser med vår omvärld.

EU har satt som mål att ha nettonollutsläpp senast år 2050. För att nå detta mål krävs en omfattande omställning på transportsidan då transportsektorn måste minska sina utsläpp med 90% till 2050. EU har också som mål att öka godstrafiken på järnväg med 50% till 2030 och fördubbla godstrafiken på järnväg senast 2050. För att möta expansionen och tillväxten på ett hållbart sätt krävs kraftfulla satsningar inom framförallt järnvägsinfrastrukturen. VGR har tillsammans med kommunerna enats om att koncentrera arbetet med att nationellt få till järnvägsutbyggnader som ny stambana Göteborg-Borås (Jönköping-Stockholm), utbyggnad till fyra spår på Västra stambanan och dubbelspår Göteborg-Oslo.

Västra Götalandsregionens arbete inom området

Västra Götalands målsättningar påverkas av beslut på nationell och europeisk nivå där vi inte har rådighet. För att infrastrukturen ska utvecklas på ett sätt som matchar regionens expansion behöver Västra Götalandsregionen verka i nära dialog med nationell och europeisk nivå och påverka beslut som fattas hos Trafikverket, regering, riksdag och inom EU.

Arbetet på europeiska nivå sker till stor del genom olika nätverk där Västra Götalandsregionen har ett nära samarbete med städer och regioner. Det europeiska samarbetet möjliggör experimenterande för att lära, skala upp och implementera och att bidra till att lösa de klimatutmaningar som transportsektorn bidrar till.

Exempel på prioriterade insatser 2022-2025 – nationellt:

- I samverkan med kommunerna utarbeta kunskaps- och analysunderlag om Västra Götalands förutsättningar, potential och behov
- Med hjälp av pressaktiviteter, seminarier och kampanjer uppmärksamma och skapa förståelse för länets potential och behov

- Utveckla dialogen med statsråd, riksdagsledamöter, och sakkunniga på Regeringskansliet
- Driva på så att gemensamt framtagna prioriteringar förverkligas
- Säkerställa länets röst som remissinstans i framtagandet av den nationella planen för transportinfrastruktur
- Fullfölja åtaganden i Västsvenska paketet som ska bidra till en större arbetsmarknad, främja sysselsättning och tillväxt och bidra till att bromsa trafikens negativa påverkan på miljön
- Genomföra och driva Godstransportstrategin och dess handlingsplan inom samverkansplattformen Closer.

Exempel på prioriterade insatser 2022-2025 – internationellt:

- Utveckla dialogen med parlamentsledamöter och sakkunniga vid EU:s institutioner.
- Aktivt verka för att EU:s lagstiftning, styrdokument och processer, som avgör målsättningar och medfinansieringsgrad för medlemsstaternas infrastruktursatsningar, ska vara i linje med Västra Götalands intressen.
- Aktivt samarbete inom det internationella nätverket STRING i riktning mot en grön transportkorridor i stråket Göteborg-Hamburg, med särskilt fokus på dubbelspår Göteborg-Oslo
- Tillvarata och utveckla möjligheterna till påverkan genom organisationen Conference of Peripheral Maritime Regions (CPMR). CPMR arbetar med att lyfta fram regioners perspektiv gällande europeisk infrastrukturpolitik och lagstiftning.
- Aktivt samarbeta genom Nordsjökommission, där VGR är en ledande medlem. Nordsjökommissionens transportgrupp arbetar med såväl transportnätsfrågor som hållbara transporter och innovativa transportlösningar.
- Internationell spridning av goda exempel på grön omställning inom transport och infrastruktur

Insatsområde 2: Utveckla transporteffektiv regional infrastruktur och öka andelen hållbart resande

Västra Götaland binds samman i ett nätverk av funktioner och orter med digital och fysisk infrastruktur både inom och utanför länets och landets gränser. Detta gör det möjligt för människor och företag att nå varandra.

Tillgängligheten behöver öka i Västra Götaland samtidigt som persontransporternas påverkan på miljön behöver minska. Här krävs insatser som möjliggör för fler att resa hållbart, eller inte resa alls. Transportsystemet måste bli transporteffektivt för att minska klimatpåverkan och uppkoppling så hög att digitala alternativ kan ersätta fysiska transporter.

Genom ansvaret för *trafikförsörjningsprogrammet* och *den regionala transportinfrastrukturplanen* har Västra Götalandsregionen två kraftfulla verktyg för att bidra till insatsområdet. I det följande beskrivs inriktningen för arbetet.

Genomförande av Trafikförsörjningsprogram - Hållbara resor i Västra Götaland

Trafikförsörjningsprogrammet, som styr Västra Götalandsregionens arbete med kollektivtrafikens utveckling, har målsättningen att öka andelen hållbara resor i hela Västra Götaland utifrån olika geografiska förutsättningar. På längre sikt är ambitionen att alla resor ska vara hållbara. Fram till 2025 ska andelen resor med, cykel, gång och kollektivtrafik vara minst 40 % och marknadsandelen för kollektivtrafik minst 33 %. Målen i trafikförsörjningsprogrammet ska bidra till att minska klimatpåverkan, öka sammanhållningen och knyta samman Västra Götaland men också till ett hållbart resande till våra grannregioner och Norge.

Trafikförsörjningsprogrammet tas fram i en egen planprocess vart fjärde år och är beslutat av regionfullmäktige, [Trafikförsörjningsprogram - Hållbara resor i Västra Götaland - Västra Götalandsregionen \(vgregion.se\)](#)

Västra Götalandsregionens arbete inom området

Trafikförsörjningsprogrammet tar ett brett grepp kring hållbara resor där kollektivtrafik tillsammans med bland annat cykel, gång, digitala lösningar och pendelparkeringar samverkar i ett hållbart transportsystem. Västtrafik är utförare av kollektivtrafiken och trafikförsörjningsprogrammet utgör grund för uppdraget. Här ingår att arbeta för att privatpersoner, företag och offentliga aktörer hittar hållbara resesätt med kollektivtrafik, cykel och gång. I uppdraget ligger också att arbeta med tillgänglighetsinsatser för funktionsnedsatta, genom att anpassa hållplatser och ställa krav på fordon, samt genomföra strategin för kollektivtrafik på jämlika villkor. Västra Götalandsregionen har tillsammans med kommunerna ett samverkansavtal för kollektivtrafiktrafikens utveckling i länet vilket också påverkar inriktningen. Samverkan sker därutöver brett mellan Västra

Götalandsregionen/Västtrafik, kommunalförbunden, Trafikverket, akademi, näringsliv och civilsamhälle.

Genomförande av trafikförsörjningsprogrammet sker i form av tidigare beslutade strategier och kring fyra fokusområden:

- driva på och bidra till hållbara resval
- kombinerad mobilitet
- samhällsplanering och kollektivtrafik
- styra och bidra till forskning och innovation

Fokusområdena i trafikförsörjningsprogrammet har tydliga kopplingar till övriga insatsområden inom Programmet Knyta samman, liksom till Programmet Stärka innovationskraften, vilket möjliggör synergieffekter. Aktiviteter och projekt inom trafikförsörjningsprogrammets fokusområden kan nå än större effekt tillsammans med insatser inom platsutveckling, regional planering och infrastrukturutveckling. Digitaliseringen möjliggör och effektiviserar hållbara resval, möjligheten att avstå resor och lösningar för kombinerad mobilitet.

Utöver finansieringen och utveckling av kollektivtrafiken stöttar Västra Götalandsregionen forsknings- och innovationsprojekt med stöd från kollektivtrafiknämnden där inriktningen är att testa nya idéer och innovativa lösningar som bidrar till hållbara resor. Andra verktyg är påverkansinsatser, framtagandet av analyser och kunskapsunderlag samt Västra Götalandsregionens medverkan i olika regionala, nationella och internationella nätverk.

Inriktningen för arbetet de kommande åren är att återta de nivåer och andelar hållbart resande som rådde innan pandemin.

Exempel på prioriterade insatser 2022-2025:

- Genomföra beslutade strategier kopplade till trafikförsörjningsprogrammet, stegvis i takt med ekonomiskt utrymme och resandeefterfrågan.
- Utvecklingsarbete inom trafikförsörjningsprogrammets fokusområden
- Stöd till forsknings- och innovationsprojekt i riktning mot en ökad andel hållbart resande
- Löpande arbete med påverkansinsatser, framtagande av analyser och kunskapsunderlag samt medverkan i olika nätverk.

Genomförande av Regional transportinfrastrukturplan

Västra Götalandsregionens arbete med transportinfrastruktur är en viktig insats för att knyta samman länet och öka takten i omställningen. Den regionala

transportinfrastrukturen ska bidra till ökad tillgänglighet till olika målpunkter och samtidigt stödja utvecklingen av ett transporteffektivt samhälle för person- och godstransporter i Västra Götaland. Det övergripande målet för den regionala infrastrukturplaneringen är ”Ett fossiloberoende transportsystem för ökad konkurrenskraft och med möjlighet till goda livsmiljöer i stad och på landsbygd – förbättrad tillgänglighet”. Klimat, social hållbarhet och trafiksäkerhet har lyfts fram som tre prioriterade fokusområden.

Behovet av åtgärder i infrastrukturen skiljer sig åt inom länet. För att nå en hög måluppfyllelse behöver åtgärder i infrastrukturen prioriteras med hänsyn till skilda geografiska och demografiska förutsättningar och möjligheter, såväl för näringslivet som människornas behov. Samtidigt behöver samhällets resurser nyttjas effektivt och med minimal påverkan på miljön.

De flesta olyckorna sker på regionalt vägnät, ett vägnät som är viktigt för arbetspendling och näringslivets transporter. Barn och ungas trafiksäkerhet behöver förbättras, främst genom åtgärder i tätorter. Cykelinfrastrukturen behöver utvecklas i hela regionen och åtgärder behövs för utvecklad kollektivtrafik främst i stråk och städer.

Den regionala infrastrukturplaneringen sker i en särskild planeringsprocess och fastställs i en regional infrastrukturplan med åtgärder. Här finns mer att läsa [Regional infrastrukturplan - Västra Götalandsregionen \(vgregion.se\)](https://vgregion.se)

Västra Götalandsregionens arbete inom området

Västra Götalandsregionen är länsplaneupprättare vilket ingår i det regionala utvecklingsuppdraget. Det innebär att Västra Götalandsregionen har mandat att prioritera och fördela statliga medel för investeringar i den regionala infrastrukturen. Infrastrukturplanen framarbetas i nära dialog med de fyra kommunalförbunden. Västtrafik och Trafikverket bistår i arbetet.

Västra Götalandsregionens regionala infrastrukturplan är en del av den nationella planen och omfattar investeringar motsvarande 7,6 mdkr för den kommande tolvårsperioden 2022-2033. Den regionala infrastrukturplanen bygger på en struktur med sju åtgärdsområden med syfte att stärka olika funktioner i transportsystemet. Områdena innefattar såväl namngivna åtgärder som olika åtgärdsinriktningar med vägledande principer. Planen medfinansierar även åtgärder på kommunalt vägnät via potter för kollektivtrafik-, cykel- samt trafiksäkerhets- och miljöåtgärder där kommunerna årligen kan ansöka om statlig medfinans. Trafikverket ansvarar för planens genomförande inklusive beslut om statlig medfinansiering.

Exempel på prioriterade insatser 2022-2025:

- Genomföra åtgärder i enlighet med regional transportinfrastrukturplan med utgångspunkt från framtagna hållbarhetsbedömningar

- Nationellt driva metodutvecklingen kring hållbarhetsbedömningar för transportsektorn
- Påverka inriktningen för den nationella transportplanen.
- Ta fram nya analys- och kunskapsunderlag inför revidering av den regionala planen.

Se även insatser under insatsområde 1. Stärka strategiska relationer nationellt och internationellt.

Insatsområde 3: Förbättra tillgången till bredband, laddinfrastruktur och förnybar elproduktion

För att bidra i omställningen mot ett hållbart och konkurrenskraftigt samhälle där transporter kan bli fossilfria, distansarbete och distansstudier kan möjliggöras och eltillgången säkras, krävs investeringar i *bredband*, *laddinfrastruktur* och *förnybar elproduktion*. I det följande beskrivs inriktningen för Västra Götalandsregionens arbete för att säkra dessa tre delar.

Skapa förutsättningar för bredband

Ett snabbt och framtidssäkert bredband är grunden för att tillgodose kommunikationsbehov, utveckla samhället och realisera digitaliseringens möjligheter. Digitalisering genom bredbandsutbyggnad i hela länet är också en viktig demokratisk fråga då det möjliggör invånarnas delaktighet i samhällsutvecklingen. Bredband och snabb uppkoppling skapar mer jämlika förutsättningar för olika platsers utveckling. Det ska samtidigt noteras att de största sammanhängande områdena med bristande utbyggnad finns i kranskommunerna runt Göteborg. Där finns inte samma lokala engagemang i form av ideellt arbetande fiberföreningar som i de glest befolkade kommunerna. Men områdenas storlek och närhet till befintliga nät gör att intresset från marknadens aktörer att bygga ut är större här än i de mest glesbefolkade delarna av länet.

En god bredbandsutbyggnad är en grundförutsättning för digitaliseringen och är en del av kraftsamling digitalisering i den regionala utvecklingsstrategin.

Västra Götalandsregionens arbete inom området

Syftet med Västra Götalandsregionens arbete med bredband är att verka för att fast och mobilt bredband byggs ut i de mest glest befolkade områdena. Detta skapar förutsättningar för en god digital utveckling i hela regionen, vilket möjliggör för fler invånare att vara delaktiga och till olika platsers utveckling då tillgång till digitala tjänster och service samt kunna arbeta och driva företag blir möjliga. Bredbandsutbyggnad bidrar det till RUS mål om ett sammanhållet, jämlikt och öppet samhälle. Digitala tjänster och möjlighet till distansarbete

bidrar till ett minskat fossilberoende genom att antalet bilresor minskar. Att kunna avstå en fysisk resa kan också bidra till ökad livskvalitet för många.

Det regionala bredbandsmålet är högre satt än det nationella där Västra Götalands bredbandstillgång sker symmetrisk, det vill säga uppladdning ska vara lika snabb som nedladdning. Utöver detta ska alla ha tillgång till en god mobiluppkoppling senast 2025.

Västra Götalandsregionen har en bredbandskoordinator som till sin hjälp har en arbetsgrupp (UBit-gruppen) med representanter från Västra Götalandsregionen, Länsstyrelsen, de fyra kommunalförbunden, Coompanion, Hela Sverige Ska Leva och Byanätsforum.

Gruppens och regionens arbete utgår från den år 2018 beslutade bredbandsstrategin med tillhörande handlingsplan. I handlingsplanen finns ett antal åtgärder som tillsammans ska underlätta att nå de nationella och regionala bredbandsmålen. Här finns mer att läsa [Mål och strategier - Västra Götalandsregionen \(vgregion.se\)](#).

Exempel på prioriterade insatser 2022-2025

- Genomförande av bredbandsstrategin och handlingsplanen
- Aktivt samordna de aktörer som bygger ut bredbandsnäten, (kommersiella aktörer, kommunala stadsnät och ideella bredbandsföreningar) och de myndigheter som har någon verksamhet inom området, till exempel Länsstyrelsen och Post- och Telestyrelsen (PTS).
- Fördela regionalt bredbandsstöd i de områden där marknadens aktörer inte finner det lönsamt. Satsningen innebär att Västra Götaland ligger bland de främsta regionerna i Sverige avseende möjligheten till bredbandsanslutning på landsbygden. Ett komplement till det regionala stödet är det statliga bredbandsstödet som hanteras av PTS. Här finns mer att läsa [Stöd till bredbandsutbyggnad - Västra Götalandsregionen \(vgregion.se\)](#)
- Bedriva påverkansarbete mot myndigheter och departement så att det statliga stödet når ut och är så enkelt som möjligt att söka även för mindre, lokala organisationer

Skapa förutsättningar för laddinfrastruktur

Omställningen av transportsystemet från fossila bränslen till förnybara drivmedel är nödvändig för att minska klimatpåverkan, men också för att stärka hemmamarknaden för fordonsindustrin. Genom att underlätta och bidra till att fler resor sker på ett hållbart sätt i Västra Götaland minskar transporternas påverkan

på miljön och bidrar på så sätt till målet om att vara fossiloberoende. Då stödet i första hand vänder sig mot glesare geografier bidrar det till ett Västra Götaland som är robust och mer jämlikt.

Antalet elfordon på våra vägar ökar stadigt och därmed även behovet av laddinfrastruktur där det kommersiella intresset för utbyggnad i vissa geografiska områden, är svagt. Här krävs offentliga insatser som möter behovet av en fungerande infrastruktur och bidrar till målet om att göra Västra Götaland till ett föredöme för ett hållbart och konkurrenskraftigt samhälle. Utvecklingen behöver gå snabbt om målen ska nås.

Omställningen av de tunga transporterna från fossila drivmedel till förnybara drivmedel och el behöver intensifieras. Här kan utvecklingsprojekt inom laddnings- eller tankningsinfrastruktur för tunga fordon stöttas. Energimyndigheten förbereder för en omfattande satsning på projektpengar till utbyggnad av laddinfrastruktur (vätgas och elladdning) för tunga fordon. Många aktörer i Västra Götaland har bidragit till det regionala elektrifieringslöftet som förhoppningsvis kommer att konkretiseras i regionala elektrifieringspiloter.

Insatsområdet är en del av den tvärsektoriella kraftsamlingen elektrifiering och har kopplingar till Programmet för Stärka innovationskraften. För att accelerera takten och nå en ökad genomförandekraft kan synergieffekter nås med stärkt samverkan och samordnat utvecklingsarbete.

Västra Götalandsregionens arbete inom området

Regionutvecklingsnämnden har beslutat om en flerårig satsning på utbyggnad av laddinfrastrukturen i länet där budget och inriktning tas årligen. Genom satsningen kan elektrifieringen av transportsystemet snabbas upp och regionala medel komplettera och stärka upp statliga stöd.

Västra Götalandsregionen ska vara en föregångare bland regionerna gällande elladdstöd. För att möjliggöra en anpassning till gällande lagar och regler sker en första satsning med stöd till strategiska planer samt test- och demonstrationsprojekt för publika laddare.

Satsningen fokuserar på publik kvartersladdning i flerfamiljshusområden och glesare geografier längs det regionala vägnätet samt publik laddning för tunga fordon vid strategiska punkter.

Exempel på prioriterade insatser 2022-2025:

- Fördela stöd till laddinfrastruktur, enligt framtagna prioritering. Bidrag kan sökas löpande. Här finns mer att läsa [Laddinfrastruktur i Västra Götaland - möjlighet att söka stöd - Västra Götalandsregionen \(vgregion.se\)](https://vgregion.se)

- Utveckla området i samverkan med bland annat kommunalförbund, kommuner, Naturvårdsverket, Energimyndigheten, Trafikverket, akademi, näringsliv och civilsamhället.
- Genom att vara en remissinstans påverka villkoren för statliga stöd till laddinfrastruktur för lätta och tunga fordon
- Anpassa Västra Götalandsregionens stöd mot nationella krav
- Klargöra vilka möjligheter en region har att ge direkt stöd för utbyggnad av laddinfrastruktur till kommuner och företag
- Genomföra och sprida satsningar där Västra Götalandsregionen kan vara föregångare

Skapa förutsättningar för att lokalisera förnybar elproduktion

Elektrifieringen sker snabbt och inom många sektorer. Det är en stor omställning som ska göras på relativt kort tid, både inom industrin och transportsektorn, men även i energisystemet i stort. Samhället behöver planera för och säkerställa en elförsörjning som möter behov och förväntningar på förnybarhet och leveranssäkerhet. Prognoser pekar mot en kraftigt ökad efterfrågan och Västra Götalands aktörer behöver i det fortsatta arbetet ta höjd för att möta efterfrågan av fossilfri energi i den fysiska planeringen på kommunal och regional nivå.

Västra Götalandsregionens arbete inom området

Västra Götalandsregionen bedriver som regionalt utvecklingsansvarig, i samverkan med andra berörda aktörer, ett arbete för att elförsörjningen inom bland annat transportsektorn och kemi-/raffinaderiindustrin ska kunna säkras. Arbetet utgår från erfarenheter i tidigare pilotprojekt för en hållbar utbyggnad av sol- och vindkraft både till land och till havs.

Exempel på prioriterade insatser 2022-2025:

- Utvecklad samverkan med akademi, science parks, kommuner och kommunalförbund, näringsliv, elnäts- och energibolag.
- Tillsammans med berörda aktörer, identifiera förutsättningarna som möjliggör för en hållbar utbyggnad av förnybar elproduktion och distributions samt lager via exempelvis vätgas och batterier
- Stötta forskning inom fysisk planering, t ex gällande målkonflikter kopplat till förnybar energi.
- Arbeta med informationsinsatser via olika nätverk och projekt kopplat till kraftsamling elektrifiering.

- Ta fram samlade kunskaps- och analysunderlag vad gäller effektbehov och produktionsmöjligheter
- Föra dialog med berörda aktörer

Insatsområde 4: Samverka inom regional fysisk planering

Den fysiska planeringen behöver ta hänsyn till allt större geografiska områden, till olika planeringsnivåer och planeringsområden. Den ökade komplexiteten innebär att fysiska funktionella samband i många fall blivit viktigare än administrativa gränser. Samverkan på regional nivå och bättre koppling mellan regionala utvecklingsfrågor och kommunal fysisk planering kan bidra till en positiv, resurseffektiv och hållbar utveckling för Västra Götaland. Länets olika förutsättningar kan tillvaratas och klimatpåverkan minskas. Insatsområdet berör många aktörer som behöver samverka; kommunerna som har planmonopol och planerar för t ex bebyggelse, Trafikverket, kommunalförbunden och Länsstyrelsen. Insatsområdet bidrar till att Västra Götaland blir ett hållbart och konkurrenskraftigt samhälle som är robust och sammanhållet, jämlikt och öppet samt fossiloberoende.

I det följande beskrivs Västra Götalandsregionens inriktning för det fortsatta arbetet.

Västra Götalandsregionens arbete inom området

Idag har Västra Götalandsregionen inget formellt ansvar för regional fysisk planering. Däremot innebär Västra Götalandsregionens roll inom kollektivtrafik och transportinfrastrukturplaneringen särskilda mandat med koppling till kommunernas fysiska planering. Här sker samordning med kommunerna bl.a. genom att Västra Götalandsregionen är remissinstans. Inom ramen för kollektivtrafikansvaret är samverkan inom samhällsplanering ett fokusområde.

Enligt Plan- och bygglagen (PBL) kan en region bli ett regionplaneorgan och få ett större ansvar för att samordna regional fysiska planering. Västra Götalandsregionen har via remiss bett kommunerna, med flera, svara angående om Västra Götalandsregionen bör hemställa om att bli ett regionplaneorgan enligt PBL. Kommande aktiviteter är beroende av remissvaren och efterföljande politiska beslut.

Exempel på prioriterade insatsområden 2022-2025:

- Utarbeta nya och utvecklade kunskapsunderlag, analyser och GIS-redovisningar som bidrar till kompetenshöjning och ökad samsyn mellan kommuner, region och nationella myndigheter gällande regionens utmaningar och behov kopplat till den fysiska planeringen.
- Utveckla förutsättningar för dialog kring fysiska planeringsfrågor som har en regional betydelse och där det finns ett behov av samverkan. Till exempel kring behovet av mark för fossilfria energilag och betydelsen av

hållbar markanvändningen ur flera perspektiv, där ett perspektiv skulle kunna vara biologisk mångfald.

- Delta i olika nätverk och samverkansprojekt
- Samordna olika insatser inom området då behov uppstår.

Insatsområde 5: Förbättra förutsättningarna för attraktiv platsutveckling

Attraktivitet hänger nära samman med platsens tillgång till kommersiell och offentlig service, bredband, bostäder och arbete. Men också med miljöns fysiska utformning, tillgång till natur, kultur och sociala sammanhang, samt invånarnas möjligheter att påverka utvecklingen lokalt. En utmaning för att knyta samman Västra Götaland är att främja tillväxt, utveckling och attraktivitet på de platser som inte ligger inom pendlingsavstånd till högspecialiserade arbetsmarknader eller utvecklingsnoder.

Genom att tillvarata och främja det entreprenörskap och driv som finns på en plats och genom att uppmuntra samverkan mellan olika sektorer och kommuner har Västra Götaland goda förutsättningar att utveckla alla delar av länet. Men det kräver att vi synliggör behoven och bidrar med kunskap och metoder som möter olika platser förutsättningar och tar vara på invånarnas engagemang. Genom ett bevarat kulturarv och omsorgsfullt gestaltade livsmiljöer, där den som bor lever och verkar på en plats ges möjligheter att påverka den gemensamma miljön, skapas förutsättningar för ett hållbart, jämlikt och mindre segregerat samhälle. Det finns också stora miljövinster att göra genom att ta tillvara kulturhistoriskt värdefulla miljöer och bygga med cirkulära och hållbara metoder. En hållbar planering och utveckling av platser, städer och landskap ger förutsättningar för begränsad klimatpåverkan, cirkulär ekonomi, hållbar markanvändning, biologisk mångfald, bevarade kulturmiljöer, grön infrastruktur och möjligheter till ökad attraktionskraft.

Besöksnäring och kulturella och kreativa näringar kan bidra till att öka innovationskraften och knyta samman länet. Det civila samhället, kulturlivet och folkbildningen kan inspirera och öka invånarnas förmåga att ställa om till en hållbar livsstil. Det lokala näringslivets erbjudanden och nya affärsmodeller - som många inkluderar ett digitalt verktyg - kan utvecklas kring exempelvis uthyrning, återbruk, delning och reparation, vilket sammantaget bidrar till levande, hållbara och attraktiva platser.

Som en grund för länets utveckling krävs insatser som bevarar och utvecklar tillgången till kommersiell och offentlig service i glesbygd, landsbygd och skärgårdsområden. Det krävs även verktyg som bättre identifierar, tillvaratar och utvecklar de kulturvärden, verksamheter eller kombinationer av verksamheter som driver på, utvecklar orten och ger ringar på vattnet. Grunden är att låta de som bor och verkar på platsen involveras i samhällsutvecklingen och i utformningen av

den fysiska miljön. Olika platsers unika förutsättningar blir här utgångspunkten i stället för att sätta platsens värde i relation till dess närhet till en större utvecklingsnod. Samarbete mellan kommun, region och boende på platsen, behöver främjas vilket i sin tur bidrar till att skapa välfärdssystem med god demokratisk förankring som gör att invånarna känner sig trygga. Tillgången till föreningsliv och kultur ger tillhörighet och ökar välbefinnandet hos invånarna.

Som grund för platsutveckling och gestaltade livsmiljöer krävs nya och utvecklade kunskapsunderlag och analyser över landsbygdernas särskilda förutsättningar. Här synliggörs möjligheten till boende och bostadsbyggande, kulturhistoria, återbruk och hållbart byggande, estetiska värden och offentlig gestaltning och tillgång till kommersiell och offentlig service.

Här krävs även metoder som främjar tvärspektoriell samverkan men även formaliserade samarbeten mellan det offentliga, privata och civila samhället. Utvecklingen av modeller för samfinansiering genom kanalisering av ekonomiska och sociala resurser i lokala utvecklingsbolag, eller motsvarande, behöver stöttas. Landsbygdernas möjlighet att agera testbädd för innovativa lösningar behöver tillvaratas.

I det följande beskrivs Västra Götalandsregionen fortsatta arbete.

Västra Götalandsregionens arbete inom området

Västra Götalandsregionen har ansvaret för att utarbeta och genomföra ett regionalt serviceprogram vilket pekar ut prioriteringarna för de olika ekonomiska stöd som riktas till kommersiell service i glesbygder, landsbygder och skärgårdsområden. Dessa resurser är en viktig grundbult i att säkra tillgången till kommersiell service. Västra Götalandsregionen har därutöver en viktig roll i att bidra med analyser och underlag som synliggör och utvecklar platser utifrån lokala förutsättningar.

Genom verksamhetsbidrag, uppdrag och verksamhetsstöd från kulturnämnden och regionutvecklingsnämnden till olika verksamheter, bolag och förvaltningar genomförs insatser som bidrar till att utveckla attraktiva livsmiljöer.

Vid sidan om detta kan VGR initiera och finansiera projekt och utlysningar i riktning mot programmets mål, bidra som finansär i nationella och internationella projekt, samordna erfarenhetsutbyte mellan aktörer, sprida och bygga kompetens och utgöra ett stöd genom dialog och rådgivning. Även Kulturstrategi Västra Götaland 2020-2023 pekar ut utvecklingsområden där möjligheter finns att söka utvecklingsmedel. [Kultur - Västra Götalandsregionen \(vgregion.se\)](https://www.vgregion.se/kultur)

Exempel på prioriterade insatser 2022-2025:

- Fördela stöd för kommersiell service
- Ta fram nya och utvecklade kunskapsunderlag och analyser över landsbygdernas särskilda förutsättningar.

- Vidareutveckla metoder för platsutveckling och gestaltad livsmiljö som:
  - involverar de som bor, lever och verkar på platsen,
  - främjar förvaltningsövergripande samhällsplanering,
  - stöder mellankommunal samverkan och flernivåstamverkan,
  - gynnar samspel mellan arkitektur, form och design, kulturmiljö och samhällsplanering.
  - främjar formaliserade och ekonomiskt bärkraftiga samarbeten mellan det offentliga, privata och civila samhället

Västra Götalandsregionen kan inte uppnå detta på egen hand och samverkan mellan övriga insatsområden inom programmet liksom andra program såsom ”Stärka Innovationskraften”, är essentiella. Viktiga samarbetsparter i arbetet är framförallt kommunerna och civilsamhällets organisationer, kommunalförbund, Leader, Länsstyrelsen, Boverket och andra statliga myndigheter. Förvaltningen för kulturutveckling (VGR) har kompetens och förutsättningar att medverka som stöd i processer kring hållbar platsutveckling, kulturmiljöarbete och resurshantering och för att öka kunskapen om gårdagens byggda miljöer och kulturmiljöns betydelse för samhällsutvecklingen. Studieförbunden, Konstenheten vid Västfastigheter samt Landskapsobservatorium Västra Götaland (Förvaltningen för kulturutveckling) är andra resurser i arbetet. Västkoststiftelsen tar en samordnande roll för utvecklingen av vandrings- och cykelleder i Västra Götaland i samarbete med kommuner, kommunalförbund, Turistrådet Västsverige, Förvaltningen för kulturutveckling och Länsstyrelsen.

Kraftsamling inom fyra utpekade områden 2021–2024

Den regionala utvecklingsstrategin pekar ut fyra kraftsamlingar; *Elektrifiering*, *Digitalisering*, *Cirkulära affärsmodeller* och *Fullföljda studier*. Syftet med kraftsamlingarna är att höja förändringstakten och lägga extra fokus på stärkt samverkan och samordnat utvecklingsarbete inom dessa områden under fyra år (2021–2024). Västra Götalandsregionens bidrag till kraftsamlingarna sker via de fyra programmen för hållbar omställning, genom att mobilisera resurser och ge ett systemperspektiv.

	Program Stärka innovationskraften 	Program Bygga kompetens 	Program Öka inkluderingen 	Program Knyta samman Västra Götaland
Fullföljda studier		<ul style="list-style-type: none"> Förutsättning för framtida kompetens via grundskole- och gymnasiebehörighet, folkhögskolor, vuxenutbildning 	<ul style="list-style-type: none"> Minska socioekonomiska klyftor Främja god start i livet 	
Digitalisering	<ul style="list-style-type: none"> Verksamhetsutveckling och innovation inom privat och offentlig sektor Ny teknik och AI 	<ul style="list-style-type: none"> Kompetensomställning för att möta tekniskifte 	<ul style="list-style-type: none"> Motverka digitalt utanförskap Medie- och kommunikationskunnighet 	<ul style="list-style-type: none"> Bredband, uppkoppling och digitala tjänster
Elektrifiering	<ul style="list-style-type: none"> Hållbar industri och stärkt konkurrenskraft Framtidens mobilitet Förnybar energi 	<ul style="list-style-type: none"> Kompetensomställning för att möta tekniskifte 		<ul style="list-style-type: none"> Elförsörjning, elnät Laddinfrastruktur Hållbar mobilitet
Cirkulära affärsmodeller	<ul style="list-style-type: none"> Hållbar industri och stärkt konkurrenskraft Biobaserade innovationer och material Design- & produktutveckling för längre materiallivslängd 	<ul style="list-style-type: none"> Höja kunskapen om cirkulära affärsmodeller Kompetensomställning för att möta behov av nya tjänster och produkter 		

Figur 3: Figuren illustrerar hur vi kan mobilisera resurser och tillföra systemperspektiv genom att kraftsamla för Fullföljda studier, Digitalisering, Elektrifiering och Cirkulära affärsmodeller. Figuren innehåller exempel på områden inom de fyra kraftsamlingarna.

Kraftsamling Digitalisering stärker den långsiktiga prioriteringen främst genom utbyggnaden av bredband och de möjligheter som snabb uppkoppling ger. Invånare kan utnyttja digitala tjänster och vara delaktig i samhällsutvecklingen. För företag är uppkoppling idag en nödvändighet oavsett affärsmodell. Digitalisering genomsyrar alla delar av samhället och möjliggör nya sätt att organisera och göra saker på. Digitalisering underlättar delningstjänster, att koppla samman köpare och säljare samt att platser kan utvecklas utifrån sina olika förutsättningar. Elektrifiering består till stor del av digitalisering och tillämpningsområdena inom regional fysisk planering är stora.

Kraftsamling Cirkulära affärsmodeller stärker den långsiktiga prioriteringen främst genom satsningar på gestaltade livsmiljöer och bevarandet av det redan byggda. Om kortsiktiga ekonomiska aspekter får överordnas andra hänsyn finns risk att såväl sociala och ekologiska, som långsiktigt ekonomiska, värden förloras.

Kraftsamling Elektrifiering stärker den långsiktiga prioriteringen främst genom satsningar på laddinfrastruktur, lokalt producerad förnybar el och förstärkt eldistribution.

Vägledande principer

För att utmana och inspirera oss att arbeta och samverka på nya sätt och prioritera insatser som ökar takten i omställningen, pekar den regionala utvecklingsstrategin 2021–2030 ut *fyra vägledande principer*. De vägledande principerna är även ett sätt att integrera Agenda 2030 i genomförandet. De är vägledande för de insatser som sammanlagt görs genom programmet, och innebär att:

- Vi tar tillvara olika platsers förutsättningar och möjligheter
- Vi ökar invånarnas delaktighet och inflytande
- Vi experimenterar för att lära, skala upp och implementera
- Vi är modiga och förändringsorienterade ledare

Insatserna i Program Knyta samman Västra Götaland genomsyras, i olika grad, av alla ovannämnda arbetssätt. Exempel på där Västra Götalandsregionen är modiga är våra nationellt unika satsningar på stöd till bredbandsutbyggnad, laddinfrastruktur och att göra en utvidgad hållbarhetsbedömning kopplad till infrastrukturplaneringen. Västra Götalandsregionen experimenterar och testar genom bidrag till olika FoI-projekt och utvecklar samverkan kring samhällsplanering. I arbetet med platsutveckling och gestaltad livsmiljö utgår arbetet från invånarnas delaktighet och inflytande samtidigt som olika platsers förutsättningar tas till vara. Detsamma gäller inom Kollektivtrafik och infrastrukturutbyggnaden.

Uppföljning och utvärdering

Uppföljning och utvärdering skapar underlag för gemensamt lärande och behovsmotiverade prioriteringar i arbetet framåt. Hur och när programmet ska följas upp, beskrivs i detalj i en gemensam plan för uppföljning och utvärdering av Västra Götalandsregionens fyra program för hållbar omställning. Sammanfattningsvis kan sägas att programmets genomförande kommer att följas upp årligen utifrån de insatser som görs och sammanställas i en rapport. Respektive insats, exempelvis projekt som beviljats medel, följs upp enligt de rutiner som finns för respektive nämnd och följer Västra Götalandsregionens modell för lärande, uppföljning och utvärdering (www.vgregion.se/utvardering).

Programmen följs upp som en del i uppföljning och utvärdering av den regionala utvecklingsstrategin. Hur tillståndet i Västra Götaland utvecklas, följs upp med hjälp av statistik för det geografiska området Västra Götaland och ett antal indikatorer. I uppföljningen ingår även en bedömning av relevanta delar av uppföljning som görs av exempelvis trafikförsörjningsprogrammet.

Var fjärde år ska den regionala utvecklingsstrategin ses över inför beslut om eventuell revidering. I samband med det kan det bli aktuellt att även revidera programmen.